

KONCERTI U SUBOTICI

Koncerti, koji su priređeni po subotičkim crkvama do godine 1988. može se reći da su bili isključivo u crkvenoj organizaciji. Od spomenute godine, dolazi sa strane organizatora shvaćanje da su zapravo crkve najprikladnije za ozbiljne koncerte, tj. za duhovne i vrhunske umjetničke koncerte. Priređivanjem sve češćih koncerata, prije svega u katedrali, a zatim u franjevačkoj crkvi, Subotica dobiva natrag svoju staru sliku i dugogodišnju praksu, *gotovo dvijestotu*, da po njenim glavnim crkvama nastupaju veliki značajni umjetnici. Prvi značajni koncert u sakralnoj prostoriji u organizaciji grada održan je 7. kolovoza 1988. Američki zbor i komorni orkestar iz Sinsinatija (SAD), u franjevačkoj crkvi izvodili su *Gloria* od Johna Rattera i *Stabat Mater* od Giacoma Rossinija. Solisti su bili: Debora Williamsen (sopran), Susanna Lerch (mezzosopran), Robert Riketa (Tenor) i Jeffrey Futh (bas). Dirigirao je Dr. John Lehmann.

17. prosinca 1988. subotički komorni zbor *Pro musica* koncertom proslavio je svoj dvadesetogodišnji jubilej u katedrali-bazilici. Koncert se sastojao od dva dijela: od vokalnog dijela i vokalno-instrumentalnog dijela. U prvom dijelu koncerta zbor je pjevao neke melodije gragorijanskog korala, zatim Dufayov *Sanctus*, Monteverdijev *Quel Augelin*, Lukačićev *Ex ore infantium*, Leotijev *Crucifixus*, Lasso Odjek, Schützov *Die Himmel erzählen*, Mokranjčev *Tebe pojem* i Kodalyevu *Večernju molitvu*. U drugom dijelu koncerta čuli smo Bachov *Magnificat* za zbor, solo komorni orkestar i kontinue. Solisti su bili: Kövecseg Hajnalka (sopran), Nevena Vujkovic (alt), Molnar Gabor (tenor) i Wagner Lajos (bas). Koncertmajstor Tibor Pekar, a dirigent Gabrijela Egetö.

Među subotičke značajne glazbene događaje spada i Seminar za crkvene glazbenike ili "Dani Albe Vidakovića", koji su održani od 18. do 21. IV. 1989. Prilikom Glazbenih dana, priređeni su koncerti u katedrali-bazilici 18. i 19. travnja sa strane katedralnih zborova "Albe Vidaković" i "Szent Teréz", te vrijedni koncert Instituta za crkvenu glazbu u Zagrebu. Solisti su bili: Cecilija Pleša (Mezzosopran), Matija Rajčić (bas), Lila Pekar (violina), Zlata Kulešević (violina), Imakulata Malinka (orgulje) Hvalimira Bledšnajder (orgulje). Zborom Instituta za crkv. gl. dirigirao je mo. Miroslav Martinjak (Zagreb).

10. kolovoza 1989. u subotičkoj katedrali održao je koncert na orguljama Andrija Galun iz Beograda. Galun je svirao djela Bacha, Buxtehudea, Brahmsa, Allaina i Boëllmanna. U istom mjesecu, 15. kolovoza u katedrali održan je koncert na orguljama i na trubi, izvodeći djela Stenlija, Bacha, Telemana i Händla. Solist na trubi bio je Kalman Kovacs iz Budimpešte, a na orguljama je svirao Andrija Galun iz Beograda.

U rujnu, subotički komorni zbor *Pro musica* i komorni orkestar ponovili su svoj koncert što su izveli prilikom dvadesetogodišnjeg jubileja, s promjenom da je dirigirao Aleksandar Vujić iz Beograda.

U studenom 1989. pod naslovom *Musica sacra* koncertirale su u subotičkoj katedrali Milica Stojadinović (sopran) i Maja Lulić (orgulje). Umjetnice su prezentirale djela A. Stradelle, J. S. Bacha, Ch. Gounoda, W. A. Mozarta, G. B. Pergolesia, Fr. Schuberta i B. Bjelinskog.

26. svibnja 1990. u franjevačkoj crkvi koncertirali su poznati umjetnici: sopranistica Ljiljana Molnar-Talajić i orguljaš Anđelko Klobučar iz Zagreba. Pjevačica je pjevala arije Cecchinija, C. A. Grossija, A. Vivaldija, T. Albinonija, C. Francka, Mendelssohna-Bertholdija, G. Bizeta i Fr. Schuberta. Na orguljama su svirane kao solo točke, tokata i fuga u d-molu J. S. Bacha i koral u a-molu C. Francka.

6. lipnja, u subotičkoj katedrali u okviru Otorinolaringoloških dana Jugoslavije, održan je zapažen koncert. Subotički zbor *Pro musica* i komorni orkestar izveo Marc Antoino Charpentijerov *Te Deum* i *Magnificat* J. S. Bacha. Solisti su bili: Kövecseg Hajnalka (sopran), Nevena Vujkovic (alt), Karlo Kollar (tenor) i Mikloš Klein (bariton). Koncertmajstor je bio Tibor Pekar, a dirigent Gabrijela Egetö.

11. srpnja u katedrali-bazilici održan je koncertni duet, mezzosopran i orgulje. Gosti iz SSSR-a Galjina Tuftina i Vladimir Košuba prezentirali su djela Buxtehudea, J. S. Bacha, G. F. Händla, D. Bortnjanskog, M. Brozovskog, T. Albinonia, F. Schuberta, F. Liszta i G. Bizeta. 27. kolovoza, također u katedrali koncertirali su Kalman Kovacs (truba) i Ferenc Tarjani (reg) iz Budimpešte, i orguljašica Olja Bučo iz Novog Sada. Izvodili su djela, Moureta, Tradelle, Purcella, Bacha, Händla i Stanleja.

Josip MIOČ

GLAZBENI DOGAĐAJI

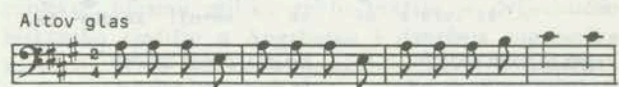
PONOVO U KRAŠIĆU

8. kolovoza otputovah ponovo u Krašić. Bio je ugovoren dan kad me je domaćica Barica očekivala. Siđoh s autobusa i potražih njenu kuću. Starinsku prizemnicu prepoznah i skrenuh u njeno dvorište. Uspinjem se nekoliko stepenica te se nađoh na otvorenim kućnim vratima, Još na stepeništu osjetih ugodan miris kruha što se pekao u zidanoj peći. Smjestila sam se u toj prostoriji, jer je domaćica kuhala ručak i usput pjevala.

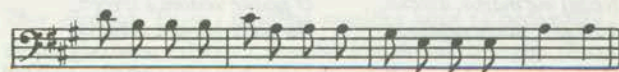
Domaćica *Barica Šimecki* stara je osamdesetdvije godine, rodnom iz Krašića. Zatekoh je svježju, živa duha, a oči bi joj zakrijesile pri svakom otvaranju vrata pećnice. Iz cijelog njenog lika izbijala je neobična vedrina i snaga a popijevke koje je pjevala kao da su je vraćale u mlade dane.

Nakon kratkog razgovora prešle smo na pjevanje. Izvadih moj pribor za pisanje i posao krenu. Kolo se igralo uz pjevanje.

Kolarska popijevka: *Igraj kolo*

Igraj kolo, i-graj kolo u dvade-set i dva

igray kolo, igray kolo u dvade-set i dva.

*Igraj kolo, igray kolo u dvadeset i dva,
U tom kolu, u tom kolu, lepi momak igra.
Uzmi momče, uzmi momče, koga imaš rado,
Samo nemoj, samo nemoj, koga nemaš rado.*

Momak koji je u kolu izbire djevojku, stavi joj dugi, crvenim vezom izvezen ručnik oko vrata, poljubi je i igraju dalje. Zatim djevojka ostaje u kolu, a napjev *Igraj kolo*, se ponavlja. Sada djevojka bira momka.

Krenusmo dalje. Upitah Baricu, običavaju li kod mrtvih i prilikom sahrane naricati. Reče: "Ne pjevaju naricaljke, samo javču". To mi je pojasnila, govore.

Običajnim popijevkama pripadaju *ivanjske*. Jednu mi je Juraj pjevao, rekoh. Kad je Barica bila mlada djevojka i ona se je oblačila u *krijesnice* i išla selom. Pjevale su:

Šetala se lepa Ane

*Šetala se lepa Ane,
Majki Božjoj na Volavljje. Marijo rožameno
Kupila je dva duplira, Marijo rožameno
Darovala Majki Božjoj, Marijo rožameno
Da nam rodi pšenica, Marijo rožameno
I vinova lozica, Marijo rožameno*

Kad su ih ukučani darovali, zapjevale su:

Fala lepo, mila majko!

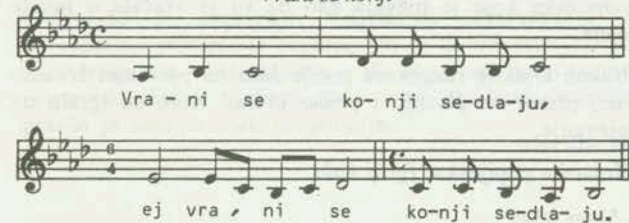
Običaj je bio pred svakom kućom napraviti kolo od paprati, na koje su Krijesnice bacale ivančice. Papratima su i domaćini kitili vrata i prozore kuće.

Istim popijevkama pripadaju i *jurjevske*. Njih su pjevali mladići uz Jurjevo. Svaka kuća ih je darivala. Tu popijevku pjevao je Juraj Šimecki.

Za žetalačke popijevke ne može se reći da su posebne, reče mi Barica. Međutim, život se sastoji od raznih događaja a svaki je praćen pjevanjem. Kod žetve se čuju razne popijevke.

Svadba je izričito bogata pjevanjem. Ona ne može proći bez nekoliko običajnih napjeva, a nižu se ovim redom.

Vrani se konji

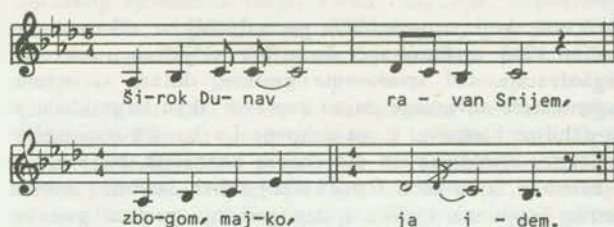

*Vrani se konji sedlaju,
Po jednu smilje devojkju,
Smilje je gorko plakalo,
Nedaj me majko, daleko,
Ja sam ti smilje nejako,*

*Ko će ti cveće zalevat?
Ja ću ga čeri zalevat,
U jutro rosom s prozora,
U podne vodom s izvora,
Na večer gorkim suzama.*

Kad odnose djevojačko ruho na konjima mladencu, tad zapjevaju:

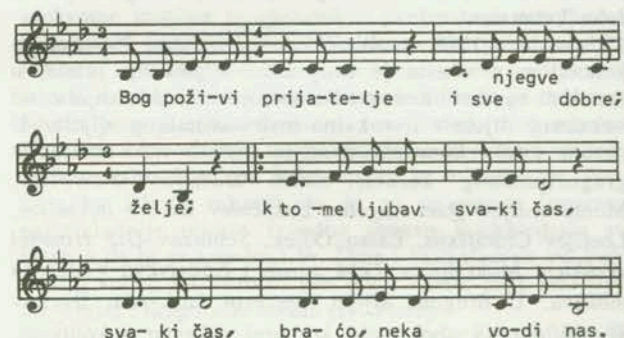
Širok Dunav ravan Srijem

*Širok Dunav ravan Srijem,
Zbogom, majko, ja idem,
Tebi više ne dojdem*

Kad svatovi dođu u mladenkinu kuću pjevaju:

Bog poživi prijatelje

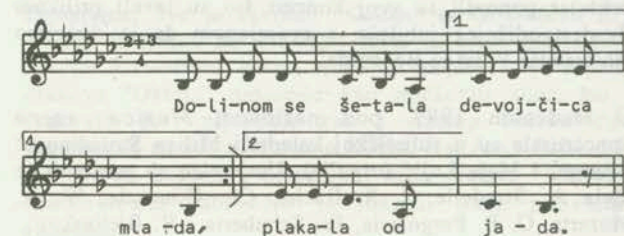
*Bog poživi prijatelje
I sve njegve dobre želje,
Tome ljubav svaki čas
Braćo neka vodi nas.
Jednu jošte za Hrvate
Da se slože i pobrate.
Tome ljubav*

*Bog poživi naše krasne
Našeg srca zvezde jasne.
Tome ljubav*

*I još jednu za Ilire
Da se slože i pomire.
Tome ljubav*

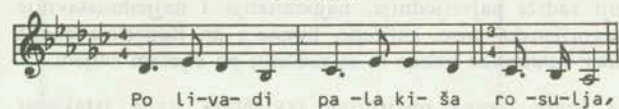
Lirske popijevke: kao što se u drugim krajevima nalazi bogatstvo ljubavnih popijevaka, tako ih ima i u Žumberku što ih stariji svijet pamti. Mladići a i djevojke davali su oduška svojim osjećajima i u stihovima i napjevima. Upitala sam Baricu, kako je u krašićkom kraju. "Nekad se pevalo mnogo takvih popevaka" reče. Slijedeći su primjeri:

Dolinom se šetala

*Dolinom se šetala, djevojčica mlada
Sitno cveće zbirala, plakala od jada.
Joj, mene siroti, na ovome svetu,
Da ja moram umreti, u najlepšem cvetu.
Imala sam dragoga, još ga srce ljubi,
Al' sam nekoć dočula, da on drugu ljubi.*

Po livadi

*Po livadi pala kiša rosulja
(: Po njoj ide djeva, beli joj se košulja. :)
Nejdi djevo u tu travu rosulju,
(: Zamazat ćeš svoju belu košulju. :)
Nemoj tako vodit brige, čoveče,
(: Oprat ću je u potoku naveče. :)
U potoku bistra voda hladana,
(: Mogla bi se prehladiti mladana. :)*

Barici bijaše dosta pjevanja, pa smo još malo porazgovarale. Ispričala mi je lijepi običaj u krašićkom kraju vezan uz blagdan Uskrs. Kud će procesija proći slažu se od borovice *vuzmenke* koje zapale dok procesija prolazi. Na sam Uskrs u zoru svako je selo zapalilo veliku vuzemku. Oko nje su se skupljale djevojke pjevajući uskrsne popijevke. Pozvaše me na kraju u sobu i počastiše još toplim kruhom i krašićkom ukusnom šunkom. Odbih vino zahvalivši se domaćici na svemu. Pokazala mi je njenu nošnju vadeći iz škrinje komad po komad. Na kraju izvadi neobično lijepo i bogato izvezen preklap. "Mi smo starosjedioci pa je vez drugačiji nego kod uskočkih nošnji", reče.

Poslijepodne je. Sunčan i ugodan dan. Čekam na cesti autobus za povratak. Dok sam sjedila na jednoj ogradi, a kasnije u autobusu, razmišljala sam o žumberačkom govoru. Prisjetila sam se Baričinih riječi "stelac" (stolac") za koju sam tražila objašnjenje. Glas *o* se nekad izgovara kao *e* u Prigorju, pa se i danas čuje u Krašiću naročito kod starijih osoba. Inače su ekavskog govora. Širom Žumberka nalazimo i na ijekavski i ikavski govor ali miješani. Pa ipak, po govoru se može zaključiti o seobi Uskoka i naseljenosti starosjedilaca u Žumberku.

Zdenka MILETIĆ

VIJESTI IZ INOZEMSTVA

SA ŠESTOG MEĐUNARODNOG KONGRESA CRKVENIH GLAZBENIKA U AUGSBURGU (CIMS)

Od 31. svibnja do 4. lipnja 1990. zasjedao je u Augsburgu (Njemačka) *Šesti međunarodni kongres crkvenih glazbenika*, odnosno CIMS (Consociatio Internationalis Musicae Sacrae). Sastalo se 38 stručnjaka i sudionika iz raznih zemalja svijeta da raspravljaju o problemima crkvene glazbe danas. To je šesti kongres ove vrste od osnutka CIMS-a (na sv. Ceciliju, 22. 11. 1963, pismom Pavla VI.: "Nobile subsidium liturgiae").

Međunarodno udruženje CIMS tvore crkveni glazbenici iz raznih krajeva svijeta, a nastalo je, kao ideja, praktično još u svežim danima Koncila iz nužne potrebe da se udovolji novim složenim problemima crkvene glazbe koji su nastali novom liturgijskom reformom. U 2. članu svoga Statuta CIMS je postavio sebi ovaj ozbiljni zadatak: brinuti se za crkv. glazbu, njezino njegovanje i unapređenje, prema propisima Crkve, biti na raspolaganju Kongregaciji za sakramente i bogoštovlje, biskupskim konferencijama u pojedinim zemljama, te crkvenoj hijerarhiji u misijskim područjima u pitanjima svete, crkveno-liturgijske glazbe u pokoncilskoj Crkvi.

U proteklih 27 godina svoga postojanja CIMS je razvio svoje djelovanje u pravcu znanstvenoga istraživanja problemâ crkvene i liturgijske glazbe uopće, napose u novim uvjetima. Održao je 6 znanstvenih kongresa (u Rimu 1967. i 1969, u Salzburgu 1974, u Bonnu 1980. u Rimu 1985. i u Augsburgu 1990) sa vrijednim predavanjima. Osnovao je dva znanstvena instituta, himnološki i etnomuzikološki u Maria Laachu (Njemačka). Ozbiljno pomišlja na osnivanje trećega znanstvenoga instituta za proučavanje gregorijanskoga korala u različitim narodnim, kulturnim i jezičnim sredinama. Pokrenuo je svoje glasilo (časopis) za objavljivanje znanstvenih radova sa svojih kongresa i drugih skupova i drugih vidova svoga djelovanja ("Musicae Sacrae Ministerium").

Na svojim kongresima CIMS razvija i drugu liniju svoga djelovanja: praktična liturgija. U mjestima održavanja kongresa pripremaju se i izvode razni tipovi liturgijskih misnih slavlja u duhu koncilskih smjernica i crkvenih dokumenata. Pri tome se po pravilu koriste sve tri vrste pokoncilске liturgijske glazbe: gregorijanski koral, sveta polifonija i pučki crkveni oblici.

Kod toga su redovito angažirani današnji crkveni glazbenici s novim glazbenim izrazom. Također se strogo pazi na to, da kod oblikovanja misnoga slavlja dođu do izražaja svi liturgijski subjekti: zborovi, Schola cantorum, ministri, puk — svatko u vlastitoj ulozi i mogućnosti (participatio actuosa).

I na generalnom *Šestom kongresu* u Augsburgu CIMS je priredio svoj radni znanstveni program i veoma bogatu praktičnu liturgiju. Održana su vrijedna predavanja: o problemima inkulturacije danas (dr. R. Schumacher), o liku i izgradnji crkvenog glazbenika (prof. Alfred Koerppen), o kriterijima liturgijske pogodnosti duhovnih pučkih popijevki (Mo W. Marzilli), o latinskoj svečanoj misi prema zamisli koncilskih otaca (prof. B. Baroffio) i dr.

Praktično-liturgijski program ovog Kongresa bio je iznimno bogat i umjetnički i liturgijski uspješan. Što se praktičnog cilja tiče, ovaj je Kongres htio pokazati lice i naličje najsvečanije liturgije (mise i oficija) u jednoj biskupskoj (centralnoj) crkvi u današnjim prilikama, koristeći sva sredstva i upošljavajući sve liturgijske subjekte. Idealnu priliku za to pružilo je dvijetisućno biskupsko sjedište u Augsburgu i današnja augsburška katedrala. Ova katedrala posjeduje zavidno velike i kvalitetne glazbene potencijale: veliki i mali katedralni zbor i orkestar, velike orgulje, te poznati augsburški *Zbor dječakâ*. Tu je i posebna muzička kuća za pedagoške i radne glazbene ciljeve i potrebe katedralne liturgije (*Haus der Dommusik St. Ambrosius*).